

Ο συγγραφέας Andrew Shapiro εξηγεί τους κινδύνους που μπορεί να περικλείει η ανεξέλεγκτη χρήση του Δικτύου και παρουσιάζει ορισμένα σενάρια εφιαλτικής επιστημονικής φαντασίας, όπως αυτά προκύπτουν από τη γοητεία της απόλυτα ελεύθερης ζωής on line.

Η τεχνολογία, λένε, είναι εγγενώς θετική. Στην καλύτερη περίπτωση αυτός είναι ευσεβής πόθος.

Η αλήθεια είναι ότι ο κυβερνοχώρος συγκεντρώνει ανταγωνιζόμενες αξίες και αντικρουόμενα χαρακτηριστικά.

Χρησιμοποιώντας το Δίκτυο και τα άλλα μέσα επικοινωνίας οι άνθρωποι μπορούν να πάρουν την εξουσία από μεγάλους θεσμούς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των μέσων ενημέρωσης.

Χάρη στο Δίκτυο θα υπερβούμε τα όρια της γεωγραφίας και θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε νέους κοινωνικούς δεσμούς. Οι ζωές μας θα εμπλουτισθούν καθώς θα μπορούμε να μαθαίνουμε και να εξερευνούμε σε βάθος και προς άγνωστες ως τώρα κατευθύνσεις.

[...] η επανάσταση για τον έλεγχο μπορεί να κατορθώσει να διαφωτίσει τους ανθρώπους και να ενισχύσει τη δημοκρατία ...

Γοητευμένοι από την άνεση της ζωής on line, θα ξεχάσουμε τη μοναδικότητα των προσωπικών επαφών - με φίλους, γείτονες, δασκάλους, συναδέλφους, συμπολίτες - και τις μικρές χαρές των τυχαίων συναντήσεων.

Πόσο δημοκρατικό είναι (το διαδίκτυο)

του Andrew Shapiro

Αν υπάρχει ένα σημαντικό σχόλιο, το οποίο γίνεται συνήθως για το Internet, είναι ότι αυτό το μέσο παγκόσμιας επικοινωνίας είναι «εγγενώς» δημοκρατικό. Είναι η αγαπημένη φράση όσων πιστεύουν ότι ο έλεγχος του Δικτύου δεν είναι απαραίτητος. Η τεχνολογία, λένε, είναι εγγενώς θετική. Στην καλύτερη περίπτωση αυτός είναι ευσεβής πόθος.

Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι πρόκειται για μύθο, ο οποίος μπορεί να μας στερήσει το πραγματικά δημοκρατικό δυναμικό του Δικτύου. Η αλήθεια είναι ότι ο κυβερνοχώρος - όπως και κάθε άλλος κοινωνικός χώρος - συγκεντρώνει ανταγωνιζόμενες αξίες και αντικρουόμενα χαρακτηριστικά. Δεν αρνούμαι το ότι η διαδραστική τεχνολογία αλλάζει σημαντικά τον τρόπο ζωής μας. Πιστεύω επίσης ότι δεν έχουμε αντιληφθεί το μέγεθος αυτής της αλλαγής. Δε βρισκόμαστε μπροστά σε μια επανάσταση της επικοινωνίας ή σε μια επανάσταση στην πληροφόρηση αλλά σε μια επανάσταση για τον έλεγχο. Χρησιμοποιώντας το Δίκτυο και τα άλλα μέσα επικοινωνίας οι άνθρωποι μπορούν να πάρουν την εξουσία από μεγάλους θεσμούς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των μέσων ενημέρωσης.

Τάσεις όπως η προσωπικοποίηση, η αποκέντρωση και η αντιδιαμεσολάβηση (η κατάργηση των μεσολαβητών) θα μας δώσουν τη δυνατότητα να αποκτήσουμε περισσότερο έλεγχο στις λεπτομέρειες της ζωής: στο πώς θα ενημερωνόμαστε, στο πώς θα διασκεδάζουμε, στο πώς θα μαθαίνουμε, στο πώς θα εργαζόμαστε, με ποιους θα συναναστρεφόμαστε, ακόμη και με ποιον τρόπο θα διατίθενται τα αγαθά και πώς θα λαμβάνονται οι πολιτικές αποφάσεις. Οι ιεραρχίες ανατρέπονται. Η εξουσία περιέρχεται στους «τελικούς αποδέκτες».

Χάρη στο Δίκτυο θα υπερβούμε τα όρια της γεωγραφίας και θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε νέους κοινωνικούς δεσμούς. Οι ζωές μας θα εμπλουτισθούν καθώς θα μπορούμε να μαθαίνουμε και να εξερευνούμε σε βάθος και προς άγνωστες ως τώρα κατευθύνσεις. Με λίγα λόγια, για όσο διάστημα θα μπορούν όλοι να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο Δίκτυο, γεγονός το οποίο συνιστά μείζον πρόβλημα, η επανάσταση για τον έλεγχο μπορεί να κατορθώσει να διαφωτίσει τους ανθρώπους και να ενισχύσει τη δημοκρατία όπως έχουν προβλέψει οι παρατηρητές της τεχνολογικής ουτοπίας.

Αυτό όμως που παραλείπουν να τονίσουν είναι ότι αυτή η αλλαγή μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους για

Θα περιορίσουμε εκουσίως τους ορίζοντές μας και θα στερήσουμε από τους εαυτούς μας ευκαιρίες.

Μαγεμένοι από την ιδέα της απόλυτης ελευθερίας στη νέα μας ζωή στο Δίκτυο, δεν θα αντιληφθούμε το πώς μεγάλοι οργανισμοί - κυρίως επιχειρήσεις - θα μπορούν να εξακολουθούν να επηρεάζουν και να περιορίζουν τις επιλογές μας.

Ωθούμενοι από τη δικαιολογημένη επιθυμία να απλοποιήσουμε τον κόσμο μας και να συνυπάρξουμε με αδελφές ψυχές, θα επισπεύσουμε τον κατακερματισμό της κοινωνίας και την εξαφάνιση του κράτους - έθνους.

Με άλλα λόγια, ο νέος έλεγχος που εξασφαλίζει στον άνθρωπο η τεχνολογία είναι το πλέον υποσχόμενο γνώρισμα του νέου κόσμου των μέσων ενημέρωσης αλλά και το πιο παραπλανητικό· είναι το πιο δημοκρατικό στοιχείο της ζωής στο Δίκτυο αλλά και το πιο αντιδημοκρατικό.

Πώς λοιπόν θα πρέπει να τη χρησιμοποιούμε;

Πρώτον, προσεγγίζοντας τον κυβερνοχώρο με ανοιχτό αλλά κριτικό πνεύμα.

Δεύτερον, δεν θα πρέπει να αφήνουμε την εξουσία που έχουμε ως χρήστες της τεχνολογίας να μας εξαπατά και να μας κάνει να πιστεύουμε ότι το να αποκτήσουμε ως άτομα το συνολικό έλεγχο του κόσμου μας είναι εφικτός ή επιθυμητός στόχος.

Τρίτον, θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί ως προς την προστασία του δικαιώματος της ελευθερίας του λόγου, της ιδιωτικής ζωής και των δικαιωμάτων των καταναλωτών στο Δίκτυο.

τους ανθρώπους και την κοινωνία. Ας εξετάσουμε τα πιθανά σενάρια:

Ενθουσιασμένοι με την ιδέα της ανάληψης της εξουσίας από διεφθαρμένους πολιτικούς, μεσάζοντες που προκαλούν αύξηση των τιμών και γίγαντες των σκανδαλοθηρικών μέσων ενημέρωσης, θα οδηγηθούμε σε ακραίες απόψεις σχετικά με τον έλεγχο. Δεν θα διακρίνουμε τα οφέλη μιας αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας σε μια μεγάλη χώρα ή την ανάγκη μεσολαβητών οι οποίοι μας παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες ποιότητας.

Γοητευμένοι από την άνεση της ζωής on line, θα ξεχάσουμε τη μοναδικότητα των προσωπικών επαφών - με φίλους, γείτονες, δασκάλους, συναδέλφους, συμπολίτες - και τις μικρές χαρές των τυχαίων συναντήσεων. Θα περιορίσουμε εκουσίως τους ορίζοντές μας και θα στερήσουμε από τους εαυτούς μας ευκαιρίες.

Μαγεμένοι από την ιδέα της απόλυτης ελευθερίας στη νέα μας ζωή στο Δίκτυο, δεν θα αντιληφθούμε το πώς μεγάλοι οργανισμοί - κυρίως επιχειρήσεις - θα μπορούν να εξακολουθούν να επηρεάζουν και να περιορίζουν τις επιλογές μας. Θα βυθιστούμε στον on line κόσμο μας θεωρώντας αφελώς ότι ορίσαμε τη μοίρα μας όταν στην πραγματικότητα οι προσφορές που θα δεχόμαστε θα γίνονται με κίνητρο το κέρδος. Και, το χειρότερο από όλα, δεν θα αντιληφθούμε το ότι πολύτιμα δικαιώματα όπως η ελευθερία του λόγου και η προστασία της ιδιωτικής ζωής θα περιορισθούν.

Ωθούμενοι από τη δικαιολογημένη επιθυμία να απλοποιήσουμε τον κόσμο μας και να συνυπάρξουμε με αδελφές ψυχές, θα επισπεύσουμε τον κατακερματισμό της κοινωνίας και την εξαφάνιση του κράτους - έθνους. Στο Δίκτυο θα χρησιμοποιήσουμε εξεζητημένη τεχνολογία για να εξαφανίσουμε ανεπιθύμητες διαδράσεις, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αποτελούν κλειδιά μιας δραστήριας πολιτικής κουλτούρας. Εκτός του Δικτύου, το χάσμα μεταξύ όσων κατέχουν και όσων δεν κατέχουν πληροφορίες θα μεγαλώνει. Καθώς δεν θα μοιράζονται τις εμπειρίες τους και δεν θα έχουν στη διάθεσή τους πηγές πληροφόρησης, οι πολίτες θα αισθάνονται λιγότερο δεμένοι με τους συνανθρώπους τους και θα νιώθουν ότι έχουν λιγότερες υποχρεώσεις προς αυτούς.

Η ειρωνεία είναι ότι όλους αυτούς τους κινδύνους μπορούν να προκαλέσουν τα ίδια χαρακτηριστικά του Δικτύου - η διάδραση, η παγκοσμιότητα και η ευελιξία - τα οποία μπορούν να συμβάλουν στον διαφωτισμό της κοινωνίας και στην ανανέωση της δημοκρατίας. Με άλλα λόγια, ο νέος έλεγχος που εξασφαλίζει στον άνθρωπο η τεχνολογία είναι το πλέον υποσχόμενο γνώρισμα του νέου κόσμου των μέσων ενημέρωσης αλλά και το πιο παραπλανητικό· είναι το πιο δημοκρατικό στοι-

Τέταρτον, θα πρέπει να αντισταθούμε στην επιθυμία να χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία για να αποκοπούμε από την κοινωνία ή να ξεφύγουμε από τα προβλήματά της.

Τέλος, σε αυτή την εποχή όπου ο έλεγχος μεταβιβάζεται, οι άνθρωποι πρέπει να σταθμίσουν τη νέα εξουσία με τις νέες ευθύνες απέναντι στην κοινωνία.

Η ελευθερία του λόγου στο Δίκτυο θα εξαρτάται και από τη στάση των επιχειρήσεων αλλά και των ατόμων. Η ελευθερία του λόγου και η δημοκρατία μπορούν να ανθίσουν στην εποχή του Internet, μόνον όμως αν ο καθένας από μας καταβάλει τις απαιτούμενες προσπάθειες.

Αν το επιτύχουμε, τότε θα έχουμε απαντήσει στην ερώτηση «είναι το Internet δημοκρατικό;» λέγοντας ότι «είναι, αλλά μόνο επειδή εμείς το κάναμε έτσι».

χείο της ζωής στο Δίκτυο αλλά και το πιο αντιδημοκρατικό.

Τι συμπεραίνουμε από αυτό το παράδοξο; Το Δίκτυο δεν είναι καθόλου «εγγενώς» δημοκρατικό. Η επίδραση αυτής της τεχνολογίας στην κοινωνία και στην πολιτική εξαρτάται εξ ολοκλήρου από το πώς τη χρησιμοποιούμε.

Πώς, λοιπόν, θα πρέπει να τη χρησιμοποιούμε; Πρώτον, προσεγγίζοντας τον κυβερνοχώρο με ανοιχτό αλλά κριτικό πνεύμα. Ο Τύπος συνήθως περιγράφει την τεχνολογία χρησιμοποιώντας εγκωμιαστικούς, υπερβολικούς, όρους. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι το Δίκτυο δεν προμηνύει τη σωτηρία ούτε την καταστροφή του ανθρώπινου γένους, παρ' ότι μπορεί - όπως όλες οι μεγάλες τεχνολογικές εξελίξεις - να αλλάξει βαθιά τη ζωή μας.

Δεύτερον, δεν θα πρέπει να αφήνουμε την εξουσία που έχουμε ως χρήστες της τεχνολογίας να μας εξαπατά και να μας κάνει να πιστεύουμε ότι το να αποκτήσουμε ως άτομα το συνολικό έλεγχο του κόσμου μας είναι εφικτός ή επιθυμητός στόχος. Ελευθερία χωρίς υποχρεώσεις δεν είναι ελευθερία, τουλάχιστον όχι δημοκρατική ελευθερία. Η κυβέρνηση έχει ένα ρόλο να παίξει στο θέμα των ηλεκτρονικών συνόρων: να διευθετεί διαφορές, να προωθεί τον ανταγωνισμό και την ανάπτυξη και κυρίως να διασφαλίζει το ότι τα οφέλη της επανάστασης για τον έλεγχο θα είναι ευρέως διαδεδομένα.

Τρίτον, θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί ως προς την προστασία του δικαιώματος της ελευθερίας του λόγου, της ιδιωτικής ζωής και των δικαιωμάτων των καταναλωτών στο Δίκτυο. Θα πρέπει να χρησιμοποιούμε το Δίκτυο για να ενισχύσουμε την κοινωνία των πολιτών δημιουργώντας ένα πεδίο για ελεύθερο διάλογο, ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ των πολιτών και προστατεύοντας τις μειονότητες.

Τέταρτον, θα πρέπει να αντισταθούμε στην επιθυμία να χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία για να αποκοπούμε από την κοινωνία ή να ξεφύγουμε από τα προβλήματά της. Οι εικονικές κοινότητες και η εξερεύνηση στο Δίκτυο μπορεί να είναι απολαυστικά ιδιαιτέρως γι' αυτούς που μπορεί να είναι απρόθυμοι για κοινωνική δράση στον πραγματικό κόσμο (όπως, π.χ., οι ομοφυλόφιλοι έφηβοι, οι ανάπηροι, αυτοί που ζουν σε καταπιεστικά περιβάλλοντα). Το Δίκτυο, όμως, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να προωθεί τις γεωγραφικές κοινότητες και όχι να τις απορρίπτει.

Τέλος, σε αυτή την εποχή όπου ο έλεγχος μεταβιβάζεται, οι άνθρωποι πρέπει να σταθμίσουν τη νέα εξουσία με τις νέες ευθύνες απέναντι στην κοινωνία. Η ελευθερία του λόγου στον κυβερνοχώρο, π.χ., δεν θα εξαρτηθεί μόνον από την αποτυχία των νόμων, όπως η πράξη νομοθετικού περιεχομένου του Κλίντον (τον Ιούνιο το ανώτατο δικαστήριο των ΗΠΑ απεφάνθη ότι η πράξη ήταν στο μεγαλύτερο μέρος της αντισυνταγματική - με αυτήν απαγορεύονταν όλα τα απρεπή και προσβλητικά θέματα στις σελίδες του Internet), ή την άρση της δίωξης, όπως η περίπτωση Radikal στη Γερμανία (η κυβέρνηση άσκησε δίωξη σε μια γερμανίδα πολιτικό γιατί η σελίδα της στο

Internet συνδεόταν με τη σελίδα της «Radikal», μιας εφημερίδας της Ακροαριστεράς η οποία είχε απαγορευθεί στη Γερμανία επειδή υποκινούσε τρομοκρατικές πράξεις· η πολιτικός αθώωθηκε από δικαστήριο του Βερολίνου στις 30 Ιουνίου).

Η ελευθερία του λόγου στο Δίκτυο θα εξαρτάται και από τη στάση των επιχειρήσεων αλλά και των ατόμων. Η ελευθερία του λόγου και η δημοκρατία μπορούν να ανθίσουν στην εποχή του Internet, μόνον όμως αν ο καθένας από μας καταβάλει τις απαιτούμενες προσπάθειες. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να προσπαθήσουμε να διατηρήσουμε ένα χώρο της δημόσιας ζωής αφιερωμένο στη διάδραση των πολιτών, να μην πέφτουμε θύματα των ψευδαισθήσεων του κυβερνοχώρου ή της γοητείας του απόλυτου προσωπικού ελέγχου και να παραμείνουμε πιστοί στη χρήση της τεχνολογίας η οποία υπερασπίζεται τη διαφορετικότητα και την αλληλεξάρτηση και η οποία απορρίπτει τον αποκλεισμό και τον κατακερματισμό. Αν το επιτύχουμε, τότε θα έχουμε απαντήσει στην ερώτηση «είναι το Internet δημοκρατικό;» λέγοντας ότι «είναι, αλλά μόνο επειδή εμείς το κάναμε έτσι».

Από την εφημερίδα «Το Βήμα» 28-12-1997

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 120 περίπου λέξεις.
2. Να γράψετε τα συνώνυμα των λέξεων: συναναστρεφόμαστε, αντιληφθούμε, κατακερματισμό, επισπεύσουμε, εγκωμιαστικούς.
3. Να αναπτύξετε την παρακάτω θέση σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων: «*Το Δίκτυο, όμως, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να προωθεί τις γεωγραφικές κοινωνότητες και όχι να τις απορρίπτει*».
4. Ποια η δομή της παραγράφου; (*Μαγεμένοι από ... ζωής θα περιορισθούν*).
5. Ποια μέθοδο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην παράγραφο: «*Τέλος, σε αυτή την εποχή ... στις 30 Ιουνίου*»;
6. Ποια η συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας στην παράγραφο: «*Τάσεις όπως η προσωπικοποίηση ... περιέρχεται στους «τελικούς αποδέκτες*»;
7. «*Η ελευθερία του λόγου και η δημοκρατία μπορούν να ανθίσουν στην εποχή του Internet, μόνον όμως αν ο καθένας από μας καταβάλει τις απαιτούμενες προσπάθειες*». Να γράψετε ένα κείμενο 550-600 λέξεων στο οποίο θα παρουσιάσετε τις επιδράσεις του διαδικτύου στην ελευθερία και τη δημοκρατία των κοινωνιών, αλλά και τις προσπάθειες των πολιτών να τις διατηρήσουν και να τις προσαρμόσουν στα νέα δεδομένα.